

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/B/2025/36146475268739076

Ekonomické aspekty remitencií v krajinách Strednej Ázie
Bakalárska práca

2025

Jakub Koník

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Ekonomické aspekty remitencií v krajinách Strednej Ázie
Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a
hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrianna Baleha, PhD.

Abstrakt

KONÍK, Jakub: *Ekonomické aspekty remitencií v krajinách Strednej Ázie*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrianna Baleha, PhD. Bratislava: FMV, 2025, 39 strán.

Cieľom záverečnej práce je preskúmať ekonomické aspekty remitencií v krajinách Strednej Ázie. Práca je rozdelená do 3 kapitol a 15 podkapitol. Obsahuje jeden graf, dve tabuľky a jednu mapu. Prvá sa venuje aktuálnemu stavu problematiky a na teoretickej úrovni rozoberá migráciu a remitencie v aktuálnej dobe. V ďalšej časti tejto kapitoly sa charakterizuje región Strednej Ázie. V tejto kapitole autor podčiarkuje najmä externé vplyvy mocností na krajiny regiónu a ich momentálnu pozíciu na geopolitickom poli. V druhej kapitole sa autor venuje cieľom práce a opisuje metodologický postup skúmania. Záverečná kapitola sa zaoberá samotným skúmaním problematiky v jednotlivých krajinách regiónu Strednej Ázie. Výsledkom skúmania danej problematiky je poukázanie na viaceré dôležité role, ktoré remitencie zohrávajú v regióne Strednej Ázie a potvrdzujú priamy vzťah medzi remitenciami a ekonomikami krajín Strednej Ázie.

Kľúčové slová: Stredná Ázia, remitencie, finančné toky, hospodársky rast

Abstract

The aim of the final thesis is to examine the economic aspects of remittances in the countries of Central Asia. The thesis is divided into three chapters and fifteen subchapters. It contains one graph, two tables, and one map. The first chapter addresses the current state of the issue and discusses migration and remittances in the present era at a theoretical level. The next part of this chapter characterizes the region of Central Asia. In this chapter, the author particularly emphasizes the external influences of major powers on the countries of the region and their current position in the geopolitical field. In the second chapter, the author focuses on the objectives of the thesis and describes the methodological approach to the research. The final chapter deals with the actual examination of the issue in the individual countries of the Central Asian region. The outcome of the research highlights several important roles that remittances play in the Central Asian region and confirms the direct relationship between remittances and the economies of Central Asian countries.

Key words: Central Asia, remittances, financial flows, economic growth

OBSAH

Zoznam skratiek	8
Úvod.....	9
1 Aktuálny stav problematiky.....	10
1.1 Remitencie a migrácia.....	10
1.1.1 Migračné teórie.....	10
1.1.2 Remitencie a ich teoretický dosah na ekonomiku krajín.....	13
1.2 Región Strednej Ázie	17
1.2.1 Vplyv Ruska na región	19
1.2.2 Rastúci vplyv Číny.....	20
1.2.3 Vplyv Európskej únie a Spojených štátov amerických	21
1.2.4 Rastúce sebavedomie krajín Strednej Ázie	22
2 Cieľ práce	24
3 Problematika a aspekty remitencií.....	25
3.1 Problematika v krajinách Strednej Ázie	25
3.1.1 Kazachstan.....	25
3.1.2 Kirgizsko	26
3.1.3 Tadžická republika.....	27
3.1.4 Turkménsko	29
3.1.5 Uzbekistan.....	31
3.2 Výsledky práce a dosiahnutie zistenia	33
Záver.....	35
Zoznam použitej literatúry	36

Zoznam skratiek

BRI – Belt and Road Initiative – iniciatíva Nová hodvábna cesta

C5+1 – diplomatický summit združujúci krajiny Strednej Ázie a USA

CIS – Commonwealth of Independent States – Spoločenstvo nezávislých národov

CSTO – Collective Security Treaty Organization – Organizácia Zmluvy o kolektívnej bezpečnosti

DSGE – Dynamic stochastic general equilibrium

EÚ – Európska únia

HDP – Hrubý domáci product

PPP – Purchasing power parity

SCO – Šanghajská organizácia pre spoluprácu

USD – Americký dolár

Úvod

Migrácia a remitencie predstavujú dva vzájomne prepojené fenomény, ktoré zásadne ovplyvňujú ekonomický, sociálny a politický vývoj mnohých krajín sveta. Migrácia, chápaná ako pohyb osôb naprieč regiónmi a štátmi, je historicky podmienený jav, ktorý je výsledkom komplexného súboru ekonomických, sociálnych, politických a environmentálnych faktorov. V posledných desaťročiach sa migrácia stala nielen reakciou na nerovnomerný rozvoj a globálne nerovnosti, ale aj významným nástrojom pre domácnosti a celé ekonomiky, najmä prostredníctvom remitencií.

Remitencie v dnešnej dobe predstavujú dôležitý pilier globálnych finančných tokov a v mnohých rozvojových krajinách tvoria podstatnú časť národného príjmu. Ich význam neustále rastie, pričom v niektorých štátoch dosahujú až desiatky percent HDP. Teoretické prístupy k migrácii a remitenciám sa v priebehu času vyvíjali, od neoklasických ekonomických modelov, ktoré zdôrazňovali individuálnu racionalitu a mzdové disparity, cez historicko-štrukturálne, až po moderné koncepty.

Špecifickým prípadom je región Strednej Ázie. Tento priestor, zahŕňajúci bývalé sovietske republiky, je charakteristický strategickou polohou, bohatstvom prírodných zdrojov, pestrým etnickým zložením a zložitou politickou dynamikou. Stredná Ázia je zároveň regiónom, kde migrácia a remitencie zohrávajú mimoriadne významnú úlohu, nielen ako zdroj príjmov pre domácnosti, ale aj ako faktor ovplyvňujúci makroekonomickú stabilitu, sociálnu súdržnosť a rozvojové perspektívy jednotlivých štátov. Význam remitencií je v niektorých krajinách regiónu taký zásadný, že ich prílevy tvoria viac ako tretinu HDP, čím zásadne ovplyvňujú životnú úroveň, spotrebu, investície a mieru chudoby.

Dynamika migrácie a remitencií v Strednej Ázii je navyše úzko spätá s geopolitickým prostredím. Región je a historicky bol predmetom záujmu viacerých veľmocí, ktoré sa snažia presadiť svoje ekonomické, politické a bezpečnostné záujmy. Súčasne však krajiny Strednej Ázie čoraz viac prejavujú aj vlastnú agendu a hľadajú cesty k väčšej regionálnej integrácii a diverzifikácii partnerstiev.

1 Aktuálny stav problematiky

1.1 Remitencie a migrácia

Migrácia je komplexný, mnohorozmerný jav, ktorý formoval ľudské spoločnosti počas celej histórie. Zahŕňa pohyb ľudí naprieč regiónmi a krajinami, poháňaný rôznymi ekonomickými, sociálnymi, politickými a environmentálnymi faktormi. Remitencie zas predstavujú významný fenomén v globálnom hospodárstve. V posledných desaťročiach sa ich objem neustále zvyšuje a v mnohých rozvojových krajinách tvoria dôležitú súčasť národného príjmu.

1.1.1 Migračné teórie

Vývoj migračných teórií bol založený na ekonomickom uvažovaní a často predpokladal, že migrácia je lineárny proces, zameraný najmä na pracovnú migráciu. Neoklasická ekonomická teória tvrdí, že migrácia je poháňaná geografickými rozdielmi v ponuke a dopyte po pracovnej sile, čo vedie k mzdovým rozdielom medzi regiónmi alebo krajinami. Na makro úrovni je migrácia vnímaná ako reakcia na mzdové disparity, pričom pracovníci sa sťahujú z oblastí s nízkymi mzdami a prebytkom pracovnej sily do oblastí s vysokými mzdami a nedostatkom pracovnej sily. Na mikro úrovni sú jednotlivci zobrazovaní ako racionálni aktéri, ktorí zvažujú náklady a prínosy migrácie, pričom sa snažia maximalizovať svoj príjem a produktivitu.¹ Tento pohľad však bol kritizovaný za úzky dôraz na ekonomické faktory, pričom zanedbáva právne, kultúrne a rodinné aspekty, ako aj štrukturálne obmedzenia, ktoré limitujú individuálnu voľbu.²

Historicko-štrukturálne teórie zdôrazňujú úlohu globálnych nerovností a štrukturálnych nerovnováh kapitalistického systému pri formovaní migračných tokov. Tieto teórie tvrdia, že migrácia nie je len výsledkom individuálneho rozhodovania, ale je hlboko

¹ BUENO, Xiana - PRIETO-ROSAS, Victoria. Migration Theories. (2019). [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.migrationinstitute.org/publications/migration-and-development-a-theoretical-perspective/>

² DE HAAS, Hein. Migration and development – A theoretical perspective. (2008). [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.migrationinstitute.org/publications/migration-and-development-a-theoretical-perspective/>

zakorenená v nerovnom rozdelení ekonomickej a politickej moci medzi rozvinutými a nerozvinutými (periférnymi) regiónmi na globálnej úrovni. Migrácia je z tohto pohľadu vnímaná ako symptóm aj príčina zaostalosti, čím sa prehľbuje závislosť a vykorisťovanie v krajinách pôvodu migrácie. Teória svetového systému napríklad naznačuje, že pracovná sila migruje po líniách globálnych tokov kapitálu, pričom periférne regióny dodávajú pracovnú silu jadrovým ekonomikám, často v dôsledku narušení spôsobených expanziou kapitalizmu.³

Mobility transition teória, ktorú rozvinul Zelinsky, spája migráciu so širšími procesmi modernizácie a demografickej tranzície. Tvrdí, že migrácia rastie počas počiatkových štádií socioekonomického rozvoja, najmä keď sa vidiecke obyvateľstvo sťahuje do miest, ale nakoniec sa stabilizuje alebo klesá, keď rozvoj pokračuje. Hypotéza migračného hrbu tento pohľad ďalej spresňuje, pričom naznačuje, že medzinárodná migrácia spočiatku rastie s ekonomickým rozvojom v krajinách s nízkymi príjmami, ale klesá po dosiahnutí určitej úrovne prosperity.⁴ To pomáha vysvetliť, prečo miera migrácie môže rásť aj vtedy, keď sa podmienky v krajinách pôvodu zlepšujú.

Teórie zaoberajúce sa udržiavaním migrácie, ako sú *network theory*, *institutional theory* a *cumulative causation* sa zameriavajú na to, ako sú migračné toky udržiavané a rozširované v čase. *Network theory* zdôrazňuje úlohu príbuzenských a komunitných väzieb pri znižovaní nákladov a rizík spojených s migráciou, čo vedie k reťazovej migrácii a vzniku diasporých komunít.⁵ *Institutional theory* skúma vznik organizácií, ziskových aj neziskových, ktoré migráciu uľahčujú, vrátane pašeráckych sietí a podporných skupín. Teória kumulatívnej kauzality (*cumulative causation*) tvrdí, že každý migračný akt mení sociálny a ekonomický kontext oblasti pôvodu, čím robí následnú migráciu pravdepodobnejšou a môže viesť ku kultúre migrácie.⁶

3 DE SHERBININ, Alex. GRACE, Kathryn. MCDERMID, Sonali. VAN DER GEEST, Kees. PUMA, Michael J. BELL, Andrew. Migration Theory in Climate Mobility Research. (2022). Frontier. [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.frontiersin.org/journals/climate/articles/10.3389/fclim.2022.882343/full>

4 Ibid. 1

5 Ibid. 1

6 Ibid. 3

Model push-pull zostáva široko zaužívaným modelom na pochopenie migračných rozhodnutí. Push faktory sú nepriaznivé podmienky v mieste pôvodu, ktoré nútia ľudí odísť, zatiaľ čo pull faktory sú atraktívne vlastnosti cieľovej oblasti, ktoré migrantov priťahujú.⁷ Hoci bol model kritizovaný za zjednodušovanie a nedostatočnú vysvetľovaciu silu v akademickom výskume,⁸ poskytuje užitočný rámec na kategorizáciu rôznych motivácií migrácie. Push faktory vieme rozdeliť do viacerých kategórií. Ekonomicky súvisiace zahŕňajú problémy ako chudoba, nezamestnanosť alebo nízke mzdy. Politicky súvisiace push faktory môžu predstavovať ozbrojené konflikty, porušovanie ľudských práv alebo politickú represiu. Enviromentálne faktory predstavujú prírodné katastrofy alebo vyčerpanie zdrojov. Sociálne faktory sú zas spájané s nízkou kvalitou alebo obmedzením vzdelávania a takisto kvalitou a prístupnosťou k zdravotným službám.

Ako príklad môžeme uviesť aktuálny odliv mladých ľudí zo Slovenska za lepšími pracovnými príležitosťami alebo lepšou kvalitou vzdelania. Pull faktory sú zas zrkadlom na push faktory, teda predstavujú pozitívne aspekty vyššie uvedených aspektov ako dostupnosť lepších pracovných miest, vyššie mzdy, kvalitnejšia úroveň života, politická stabilita, rozvinutejšie sociálne systémy alebo kvalitnejšia zdravotná starostlivosť a vzdelávanie.

⁷ Čerňanská, Barbara. (2018) Teorie push-pull vlivů na migraci. [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.encyclopediainmigration.org/teorie-push-pull/>

⁸ Bruzzone, Mario. (2020) [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://refugees.org/wp-content/uploads/2020/12/7.27.20-Policy-Brief.pdf>

Tabuľka 1: Príklady push a pull faktorov

Push faktory	Pull faktory
Nezamestnanosť, nízke mzdy	Pracovné príležitosti, vyššie mzdy
Politická represia, konflikty	Politická sloboda, bezpečnosť
Prírodné katastrofy	Lepšie životné podmienky
Slabá infraštruktúra, slabé sociálne zabezpečenie	Prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti
Sociálne vylúčenie, diskriminácia	Rodinné/komunitné siete

Prameň: Vlastné spracovanie

Hoci model push-pull poskytuje užitočný rámec na pochopenie motívov migrácie, je nevyhnutné tieto faktory vnímať v širších štruktúrnych a historických súvislostiach. Najnovšie trendy naznačujú nárast globálneho vysídlenia, čoraz reštriktívnejšie migračné politiky a rastúci dôraz na kvalifikovanú migráciu a regionálne usídľovanie.

1.1.2 Remitencie a ich teoretický dosah na ekonomiku krajín

Remitencie môžeme zdefinovať ako finančné prevody migrantov ich rodinám alebo komunitám v krajinách ich pôvodu. Predstavujú kľúčovú zložku globálnych finančných tokov. Tieto prevody sú ovplyvnené komplexnými motivačnými rámcami a majú mnohé dosahy a účinky na ekonomiky prijímajúcich krajín. Existuje viacero modelov, ktoré teoreticky pristupujú k motiváciu migrantov zasielať remitencie do domovskej krajiny.

Altruistický model predpokladá, že remitencie sú motivované snahou zabezpečiť príbuzných v domovskej krajine. Tento model predpokladá, že remitencie rastú so zvyšujúcou sa finančnou potrebou príjemcu a klesajú so zvyšovaním jeho príjmu.⁹ Napríklad Johnson a Whitelaw (1974) to formalizovali začlenením spotreby príjemcov do úžitkových funkcií migrantov.¹⁰ Empirické štúdie, napríklad v Moldavsku, potvrdzujú, že domácnosti s nižšími príjmami dostávajú vyššie remitencie, čo je v súlade s altruistickým správaním¹¹.

Naproti tomu model „*splatenia pôžičky*“¹² interpretuje remitencie ako jednotlivé splátky za investíciu do vzdelania migranta alebo ako financovanie samotnej migrácie ďalších členov rodiny. Táto teória získala empirickú podporu vo výskume od Lucas a Stark (1985), kde v Botswane vyššie vzdelanie migrantov korelovalo s vyššími remitenciami¹³. Rovnaký výskum taktiež ukázal, že v Dominikánskej republike remitencie korelovali so zámermi migrantov vrátiť sa domov, čo poukazuje na ich úlohu pri udržiavaní cezhraničných ekonomických väzieb, teda sebazáujem migrantov, ktorí využívajú tieto remitencie na udržanie vplyvu v domácej komunite alebo zabezpečenie budúceho návratu.

V rámci pohybu remitencií môžeme sledovať viacero pozitívnych makroekonomických dopadov. Remitencie stabilizujú spotrebu domácností počas ekonomických šokov a pôsobia ako proticyklické tlmiče.¹⁴ Počas finančnej krízy v roku 2008 remitencie do rozvojových krajín klesli menej výrazne ako iné kapitálové toky, čím

⁹ FULLENKAMP, Connel. COSIMANO, Thomas F. GAPEN, Michael T. CHAMI, Ralph. MONTIEL, Peter J. BARAJAS, Adolfo. (2008). *Macroeconomic Consequences of Remittances*. International Monetary Fund. ISBN 9781589067011. Dostupné online: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781589067011/ch04.xml>

¹⁰ Idib. 9

¹¹ Piracha, Matloob. Saraogi, Amrita. (2011) *Motivation for Remittances: Evidence from Moldova*. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.kent.ac.uk/economics/repec/1101.pdf>

¹² Rapoport, Hillel. Docquier, Frédéric. (2005) *The Economics of Migrant? Remittances*. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/21307/1/dp1531.pdf>

¹³ Idib. 9, strana 40.

¹⁴ PEREZ-SAIZ, Hector. DRIDI, Jemma. GURSOY, Tunc. BARI, Mounir. (2019). *The Impact of Remittances on Economic Activity: The Importance of Sectoral Linkages*. International Monetary Fund. ISBN 9781498324489. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2019/175/article-A001-en.xml>

zmiernili nárast chudoby. Svetová banka odhaduje, že 10% nárast remitencií koreluje s 3,5% poklesom miery chudoby v krajinách s nízkym príjmom.¹⁵

Remitencie uvoľňujú úverové obmedzenia a umožňujú investície do ľudského kapitálu a malých podnikov. V južnej Ázii prílev remitencií zvýšil výdavky na vzdelanie o 15 %, čo zvyšuje dlhodobú produktivitu. Obdobne Giuliano a Ruiz-Arranz (2009) zistili, že remitencie zvýšili ročný rast HDP o 0,3 % v krajinách s nedostatočne rozvinutým finančným systémom.¹⁶ Medzinárodné analýzy ukazujú, že najväčší úžitok majú krajiny so stredným príjmom, kde 10 % nárast remitencií znamená trvalý rast HDP o 0,66 %.¹⁷

Prílev remitencií prehľbuje finančné sprostredkovanie zvýšením vkladovej základne. Na Filipínach mali domácnosti prijímajúce remitencie o 40% vyššiu pravdepodobnosť otvorenia bankového účtu, čím sa podporila finančná inklúzia.

Medzi negatívne dopady môžeme radiť napríklad zníženie ponuky práce, vďaka vytvoreniu finančnej závislosti na remitenciách. Rodriguez a Tiongson (2001) zaznamenali 20% pokles účasti na trhu práce medzi filipínskymi domácnosťami prijímajúcimi remitencie.¹⁸ Chami a kol. (2018) spojili prílev remitencií s vyššou mierou neformálnej práce v 80 krajinách.¹⁹

Pri remitenciách môžeme takisto pozorovať podobné efekty ako pri Holandskej chorobe. Veľké prílevy remitencií môžu posilniť reálny výmenný kurz, čo poškodzuje konkurencieschopnosť exportu. DSGE model kalibrovaný pre Salvádor ukázal, že remitencie zvýšili spotrebu neobchodovateľných tovarov o 15 %, zatiaľ čo produkcia obchodovateľných tovarov klesla o 12 %. Blahobyť domácností sa síce zvýšil vďaka vyššej

¹⁵ Francois, John Nana. Nazneen, Ahmad. Keinsley, Andrew. Nti-Addae, Akwasi. (2022) Remittances Increase GDP with Potential Differential Impacts Across Countries. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/remittances-increase-gdp-potential-differential-impacts-across-countries>

¹⁶ Idib. 14

¹⁷ Idib. 15

¹⁸ Idib. 14

¹⁹ Idib. 14

spotrebe a voľnému času, no dlhodobé zhodnocovanie meny poškodilo konkurencieschopnosť výroby.²⁰

Takisto sa ukazuje trend kedy nepodmienené prevody remitencií môžu viesť k neopodstatnenej spotrebe. V Mexiku domácnosti prijímajúce remitencie miňajú prostriedky na krátkodobé spotrebné tovary, čo obmedzuje akumuláciu kapitálu.

²⁰ Acosta, Pablo A. Lartey, Emmanuel K. K. Mandelman, Federico S. (2009). Remittances and the Dutch disease. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/70606/1/572362153.pdf>

1.2 Región Strednej Ázie

Región Strednej Ázie zahŕňa bývalé sovietske republiky Kazachstan, Kirgizsko, Tadžikistan, Turkménsko a Uzbekistan, zaberá strategicky významný priestor hraničiaci s Ruskom, Čínou, južnou Áziou a Blízkym východom. Región z hľadiska histórie bol výrazne formovaný Hodvábnu cestou alebo členstvom v Sovietskom zväze. Región strednej Ázie sa taktiež vyznačuje rôznorodým etnickým zložením, zložitou politickou dynamikou a bohatstvom prírodných zdrojov. Geopolitickú relevanciu regiónu nachádzame vďaka rozsiahlym zásobám prírodných zdrojov ako ropa a zemný plyn²¹ a taktiež vďaka svojej pozícii križovatky globálneho obchodu medzi východom a západom, ktorá vedie k záujmu viacerých veľmocí.²²

Sovietsky odkaz môžeme sledovať na rôznorodom politickom vývoji v jednotlivých krajinách, od autoritárskej konsolidácie v Turkmenistane až po obmedzenú demokratizáciu Kazachstanu. Takisto environmentálne problémy, ako napríklad vyschnutie Aralského mora, slúžia ako priame dedičstvo centrálného riadenia ekonomiky zo sovietskej éry a predstavuje aktuálne výzvy takisto v tejto oblasti.²³ Stredná Ázia tak predstavuje dynamický, vyvíjajúci sa región s hlbokou históriou a implikáciami presahujúce regionálnu úroveň

²¹ The World Factbook, CIA. [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/natural-resources/>

²² CUMMINGS, Sally N. (2012). *Understanding Central Asia: Politics and Contested Transformations*. Routledge. ISBN 9780203403143.

²³ Rosenberg, Matt. (2019). *Why Is The Aral Sea Shrinking*. [cit. 2025-04-23] Dostupné online: <https://www.thoughtco.com/is-the-aral-sea-shrinking-1434959>

Obrázok 1: Politická mapa Strednej Ázie

Prameň: WIKIPEDIA COMMONS. The Caucasus and Central Asia – Political Map, 2005. Dostupné online:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Caucasus_and_Central_Asia_-_Political_Map.jpg

1.2.1 Vplyv Ruska na región

Rusko si tradične udržiavalo významný politický a bezpečnostný vplyv v Strednej Ázii prostredníctvom vojenskej prítomnosti a multilaterálnych inštitúcií. Ruské vojenské základne sa nachádzajú v troch stredoázijských krajinách: Kazachstane, Kirgizsku a Tadžikistane. Prakticky slúžia na „udržiavanie ruského vplyvu“ a na „prípravu pre prípadnú vojenskú intervenciu, ak by hrozilo, že niektorá stredoázijská krajina sa chystá opustiť ruskú sféru vplyvu“²⁴ Organizácia Zmluvy o kolektívnej bezpečnosti (CSTO) predstavuje hlavný bezpečnostný rámec Moskvy v regióne a funguje ako regionálna vojenská aliancia aj ako súčasť stratégie Kremľa na udržanie prítomnosti a kontroly v postsovietskom priestore.²⁵

Vplyv Ruska však čelí významným výzvam po jeho invázii na Ukrajinu v roku 2022. Lídri Strednej Ázie sa od Moskvy čoraz viac dištancujú, čo dokazujú viaceré symbolické gestá. Počas Putinovej návštevy Kazachstanu v roku 2023 prezident Tokajev predniesol svoj prejav v kazaštine namiesto ruštiny, čo „očividne zaskočilo Putinovu delegáciu.“²⁶ Podobne na summite Spoločenstva nezávislých štátov (CIS) v roku 2022 verejne vyzval prezident Tadžikistanu Putina, aby „rešpektoval menšie štáty ako je ten jeho.“²⁷ Tieto udalosti odrážajú rastúce sebavedomie a asertivitu stredoázijských krajín.

Napriek týmto politickým napätiam sa Rusko aktívne snaží udržať ekonomický vplyv, najmä v energetickom sektore. Ruské spoločnosti ako Lukoil a Gazprom sú „dominantnými zahraničnými hráčmi v uzbeckých energetických poliach“, zatiaľ čo v Kazachstane „Moskva kontroluje štvrtinu ťažby uránu.“²⁸ Rusko rozširuje svoj energetický dosah prostredníctvom jadrových projektov Rosatomu a zvýšených dohôd o tranzite uhlia a ropy. V roku 2024 sa Rusko a Kazachstan dohodli na „zvýšení objemu tranzitu ruskej ropy

²⁴ BATASHVILI, David. Russia's Military Position In Central Asia. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://gfsis.org/wp-content/uploads/2025/04/Russias-Military-Position-in-Central-Asia.pdf>

²⁵ SpecialEurasia OSINT Unit. Analysis of the CSTO in Central Asia: Perspectives and Challenges. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.specialeurasia.com/2025/02/20/csto-central-asia-report/>

²⁶ Ubaydullaeva, Dilnoza. The new Great Game. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://novayagazeta.eu/articles/2025/04/09/the-new-great-game-en>

²⁷ Ubaydullaeva, Dilnoza. Russia and China both want influence over Central Asia. Could it rupture their friendship?. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://theconversation.com/russia-and-china-both-want-influence-over-central-asia-could-it-rupture-their-friendship-251023>

²⁸ Idib. 27

do Číny zo 7 na 10 miliónov ton ročne,²⁹ čo dokazuje pokračujúci ekonomický význam Ruska napriek politickým nezhodám.

1.2.2 Rastúci vplyv Číny

Zatiaľ čo Rusko sa zameriava na udržiavanie bezpečnostného a politického vplyvu, Čína systematicky rozširuje svoju ekonomickú prítomnosť v Strednej Ázii prostredníctvom obchodu, investícií a Novej hodvábnej cesty (BRI). Do roku 2024 si Čína upevnila pozíciu dominantného ekonomického hráča v regióne, pričom zaznamenala „takmer 5-percentný rast obchodného obratu“, ktorý dosiahol pozoruhodných 94,8 miliardy dolárov.³⁰ Tento obchodný vzťah výrazne zvýhodňuje Čínu, keďže čínske exporty do Strednej Ázie dosahujú 64,2 miliardy dolárov, čo predstavuje „viac ako dve tretiny obchodu“.³¹

Iniciatíva Novej hodvábnej cesty sa stala hlavným nástrojom rozširovania vplyvu Číny v Strednej Ázii, pričom v regióne bolo realizovaných 261 čínskych projektov rostredníctvom BRI.³² „Čína demonštruje svoju mäkkú silu tým, že sa prezentuje ako štedrý darca a investor“, čím zlepšuje regionálnu konektivitu a posilňuje svoj vplyv „podporou rozvoja infraštruktúry a ekonomickej integrácie“.³³ Čínske ekonomické angažovanie však vyvoláva obavy z dlhovej pasce, najmä v Kirgizsku a Tadžikistane, ktoré sú považované za „najzraniteľnejšie stredoázijské krajiny“ voči takémuto čínskemu prístupu.³⁴

²⁹ Aydinly, Asif. Russia Expands Energy Footprint in Kazakhstan. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://caspiantpost.com/analytcs/russia-expands-energy-footprint-in-kazakhstan>

³⁰ Eurasianet. China enhances position as Central Asia's economic overlord. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://eurasianet.org/china-enhances-position-as-central-asias-economic-overlord>

³¹ Idib. 30

³² AMINJOV, Farkhod et al. BRI in Central Asia: Overview of Chinese Projects. (2019). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: https://osce-academy.net/upload/file/20_BRI_in_Central_Asia.pdf

³³ KHOLMATOVA, Nozima. The great game: the great power rivalry for dominance in Central Asia. (2024). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://thesecuritydistillery.org/all-articles/the-great-game-the-great-power-rivalry-for-dominance-in-central-asia>

³⁴ Kaleji, Vali. China's Debt-Trap Diplomacy in Central Asia. (2024). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13823-chinas-debt-trap-diplomacy-in-central-asia.html>

Okrem bilaterálnych ekonomických vzťahov Čína rozširuje svoj multilaterálny vplyv prostredníctvom Šanghajskej organizácie pre spoluprácu (SCO). SCO sa stala hlavnou bezpečnostnou organizáciou v Strednej Ázii s preukázanými úspechmi v boji proti terorizmu. Táto organizácia pomáha legitimizovať úlohu Číny v regionálnych bezpečnostných otázkach ale zároveň podporuje aj ekonomickú spoluprácu, čo dokazuje vznik Energetického klubu SCO už v roku 2013.³⁵

1.2.3 Vplyv Európskej únie a Spojených štátov amerických

Európska únia v posledných rokoch výrazne zintenzívnila svoje angažovanie v Strednej Ázii, pričom v apríli 2025 sa v Samarkande konal prvý summit EÚ-Stredná Ázia. EÚ oznámila investičný balík vo výške 13,2 miliardy USD pre Strednú Áziu počas summitu, ktorý dopĺňa predchádzajúcu investíciu 10,6 miliardy USD do Transkaspického dopravného koridoru.³⁶ EÚ však stále zostáva najväčším investorom v Strednej Ázii, pričom v roku 2022 poskytla až 42% z celkových investícií v regióne a v posledných desiatich rokoch poskytla viac ako 40 % z celkových priamych zahraničných investícií. Čiastka týchto investícií predstavuje cez 100 miliárd eur.³⁷ Toto ekonomické angažovanie môžeme považovať za strategický pokus EÚ konkurovať Pekingu a Moskve v téme nerastných surovín, kedy je EU „nútena prehodnotiť svoju zahraničnú politiku a vytvoriť nové, udržateľné a diverzifikované dodávateľské reťazce pre energiu a kritické nerasty potrebné v strategických sektoroch.“³⁸

Spojené štáty si udržiavajú angažovanosť najmä prostredníctvom diplomatického rámca C5+1, ktorý administratíva Donalda Trumpa zachovala napriek zmenám v iných oblastiach zahraničnej politiky. Minister zahraničných vecí Marco Rubio zdôraznil, že „Spojené štáty sa tešia na spoluprácu s Uzbekistanom pri zvyrazňovaní vzájomne

³⁵ Teekah, Ethan. Shanghai Cooperation Organization. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.britannica.com/topic/Shanghai-Cooperation-Organization>

³⁶ Wani, Ayjaz. Charting the Future of EU-Central Asia Relations. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://www.orfonline.org/expert-speak/charting-the-future-of-eu-central-asia-relations>

³⁷ Európska rada. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-central-asia-trade/>

³⁸ Idib. 36

výhodných príležitostí na investície do kritických minerálov a amerických civilných jadrových technológií.³⁹ Tento prístup odráža záujem USA o prístup k bohatým prírodným zdrojom Strednej Ázie, vrátane minerálov a vzácnych zemín využívaných pri produkcii high-tech zariadení a takisto pre a „obránné účely.“⁴⁰

1.2.4 *Rastúce sebavedomie krajín Strednej Ázie*

Na rozdiel od tradičných naratívov, ktoré zobrazujú stredoázijské štáty ako pasívne objekty veľmocenskej hry, posledný vývoj naznačuje rastúce sebavedomie a agentúru regionálnych lídrov. Stredoázijské štáty dnes prejavujú sebavedomie na globálnej scéne, pričom sa lídri pravidelne stretávajú. Pre kontext toto predstavuje výrazný kontrast oproti minulým rokom. Ich posledný summit v Astane v auguste 2024 predstavoval významný míľnik v snahe o regionálnu integráciu. Najmä snaha kazachstánskeho prezidenta Tokayeva o „užšiu spoluprácu v senzitivných oblastiach obrany a bezpečnosti.“⁴¹

Toto rastúce regionálne sebavedomie sa prejavuje v politike „multi-vektorovosti,“ v rámci ktorej stredoázijské štáty strategicky vyvažujú vzťahy s rôznymi externými mocnosťami. Stále viac sa stredoázijské krajiny prezentujú ako „nikoho záhradka,“⁴² pričom sú ochotné spolupracovať s viacerými partnermi a zároveň si zachovávať nezávislosť. Táto strategická rovnováha im umožňuje využívať konkurenciu medzi externými mocnosťami na získanie výhodných podmienok pre investície a partnerstvá.

Toto nové sebavedomie však koexistuje s významnými vnútornými zraniteľnosťami. Posledné tri roky ukázali, že „najväčšie hrozby pre politickú stabilitu regiónu sú vnútorné, nie vonkajšie.“⁴³ Rastúci nacionalizmus sprevádza silnejšie prejavy suverenity, čo tragicky dokázal prvý medzivládny konflikt v Strednej Ázii – ozbrojené

³⁹ Eurasianet. US shows interest in bolstering ties with Central Asian states. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://eurasianet.org/us-shows-interest-in-bolstering-ties-with-central-asian-states>

⁴⁰ Idib. 39

⁴¹ Murtazashvili, Jeniffer B. Umarov, Temur. Nobody's Backyard: A Confident Central Asia. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://carnegieendowment.org/research/2024/09/nobodys-backyard-a-confident-central-asia?lang=en>

⁴² Idib. 41

⁴³ Idib. 41

zrážky medzi Tadžikistanom a Kirgizskom v rokoch 2021 a 2022, ktoré si vyžiadali stovky obetí. Navyše rastie politizácia spoločností a ochota vyzývať autoritárske vlády, čo sa prejavilo v protestoch v Kazachstane, Uzbekistane a Tadžikistane.

2 Cieľ práce

Autor si za cieľ práce stanovil analyzovať ekonomiky krajín Strednej Ázie s dôrazom na úlohu remitencií. Cieľom je poskytnúť prehľad o ekonomickej situácii, reformných snahách a faktoroch ovplyvňujúce rozvoj týchto štátov. Hlavným bodom je analýza samotných remitencií ako ekonomického fenoménu pre jednotlivé krajiny regiónu.

Metodologicky autor vychádza z kombinácie kvantitatívnych a kvalitatívnych údajov. Používa oficiálne štatistiky HDP, rastu, inflácie a tokov remitencií z medzinárodných inštitúcií ako Svetová banka, Medzinárodný menový fond či Európska banka pre obnovu a rozvoj.

Takisto si za čiastkový cieľ určil zkontextualizovať región ako celok. Zhodnotiť a analyzovať legislatívne a politické snahy krajín a v krátkosti tiež preskúmať politické prostredie v relevantných krajinách regiónu. Skúma reformné opatrenia a takisto mapuje mikro regionálne rozdiely a špecifiká jednotlivých krajín. Tiež analyzuje možnosť geografických a klimatických nedostatkov v niektorých krajinách, ktoré priamo vplývajú na hospodárstvo krajín.

Postup skúmania zahŕňa aj analýzu trendov v migrácií a remitenciách, ako aj hodnotenie vplyvu týchto faktorov na sociálnu stabilitu a rozvoj v krajinách. Autor sa snaží tiež preskúmať možné výzvy a problémy, ktorým krajiny môžu v budúcnosti čeliť.

3 Problematika a aspekty remitencií

3.1 Problematika v krajinách Strednej Ázie

V tejto časti práce autor rozoberá a analyzuje jednotlivé hospodárske, politické a geografické aspekty krajín. Hlavným cieľom je rozobrať, akú úlohu zohrávajú remitencie v hospodárstve týchto štátov, aké sú ich štrukturálne rozdiely a aké výzvy a reformy jednotlivé krajiny riešia.

3.1.1 *Kazachstan*

S rozlohou takmer 3 milióny kilometrov štvorcových a populáciou cez 20 miliónov je Kazachstan najväčšou a najobývanejšou krajinou regiónu Strednej Ázie. Zároveň je aj najväčšou ekonomikou regiónu, najmä vďaka rozsiahlym zásobám nerastného bohatstva. Za rok 2024 dosiahlo HDP krajiny 296,740 miliárd USD, avšak v prvej polovici roka ekonomický rast klesol na 3,2 % oproti minuloročnej hodnote 5,3 %. Svetová banka udáva za dôvod menej investícií a zníženie vládnych výdavkov. Strednodobý rast sa podľa Medzinárodného menového fondu stabilizuje na úrovni okolo 3,5%. Implikácie expanzívnej fiškálnej politiky zasa vychádzajú z útlmu daňových príjmov do štátneho rozpočtu. Očakávajú sa viaceré reformy, ktoré budú mať za cieľ diverzifikovať hospodárstvo mimo nerastných surovín a zameranie na sektory ako poľnohospodárstvo a služby.⁴⁴

Remitencie však zohrávajú významnú úlohu v ekonomike Kazachstanu a odrážajú jeho postavenie ako odosielateľa aj príjemcu finančných prostriedkov. Napríklad za rok 2024 Kazachstan prijal 8,58 milióna USD v remitenciách z Azerbajdžanu, čo predstavuje nárast o 14,8 % oproti predchádzajúcemu roku.⁴⁵ Naopak, v rámci regiónu Strednej Ázie je Kazachstan významným zdrojom, odosielateľom remitencií pre susedné krajiny.

⁴⁴ INTERNATIONAL MONETARY FUND, Republic of Kazakhstan, IMF Country Report No.25/30. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2025/English/1kazea2025001-print-pdf.ashx?>

⁴⁵ Khalilov, Vugar. Azerbaijan's remittances to Kazakhstan totaled \$8.58 million in 2024. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://caliber.az/en/post/azerbaijan-s-remittances-to-kazakhstan-totaled-8-58-million-in-2024>

Medzi januárom a novembrom 2024 obyvatelia poslali približne 421,5 milióna USD do Uzbekistanu a 396,4 milióna USD do Ruska.⁴⁶ Tieto toky zdôrazňujú úlohu Kazachstanu v rámci regionálnej dynamiky pracovnej migrácie.

3.1.2 Kirgizsko

S rozlohou približne 199 951 kilometrov štvorcových a populáciou 7,3 milióna obyvateľov k januáru 2025 je Kirgizsko hornatou vnútrozemskou krajinou v regióne Strednej Ázie. Väčšinu územia krajiny tvoria pohoria Ťan-Šan a Pamír, ktoré spolu zaberajú približne 65% národného územia. Jedná sa o členitú krajinu a vznikajú implikácie voči obťažnejšiemu a nákladnejšiemu budovaniu infraštruktúry.

Ekonomika Kirgizska v roku 2024 dosiahla hodnotu HDP približne 14,69 miliárd amerických dolárov, čo predstavuje nárast z 13,99 miliárd USD v roku 2023.⁴⁷ Ekonomický rast krajiny zaznamenal výrazné zrýchlenie, pričom Medzinárodný menový fond predpokladá rast reálneho HDP o 6,5 % v roku 2024 a 5 % v roku 2025.⁴⁸ Európska banka pre obnovu a rozvoj je dokonca optimistickejšia s prognózou rastu 9% v roku 2024 a 7% v roku 2025.⁴⁹ Tento výrazný rast je podporený silným dopytom a investíciami. Ekonomický rozmach podporuje aj zvýšený cestovný ruch, rastúce remitancie a reálne mzdy, čo spolu stimuluje "*spotrebiteľský boom*"⁵⁰ a posilňuje maloobchodný a veľkoobchodný predaj.

Kirgizská vláda implementuje viaceré ekonomické reformy. V roku 2023 bol predstavený nový návrh zákona o investíciách, ktorý sa snaží vyrovnať podmienky pre

⁴⁶ Neznámy autor. Kazakhstan's remittance trends: Uzbekistan leads as top destination in 2024. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://daryo.uz/en/2025/01/15/kazakhstans-remittance-trends-uzbekistan-leads-as-top-destination-in-2024>

⁴⁷ TRADING ECONOMICS. Kyrgyzstan GDP. [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://tradingeconomics.com/kyrgyzstan/gdp>

⁴⁸ Temirgaliyeva, Arailym. IMF improves forecast for Kyrgyzstan's GDP. (2024). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://qazinform.com/news/imf-improves-forecast-for-kyrgyzstans-gdp-e9aac4>

⁴⁹ European Bank for Reconstruction and Development. Kyrgyz Republic, Transition Report 2024-25. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/transition-report-archive/transition-report-2024/country-assessments-2023-24/central-asia/Transition-Report-2024-25-Kyrgyz-Republic.pdf

⁵⁰ Ibid. 29

domácich a zahraničných investorov. Definuje práva investorov v prípadoch vyvlastnenia a navrhuje mechanizmus riešenia sporov. Pre uľahčenie zahraničných investícií vláda schválila zákon poskytujúci päť a desaťročné investorské víza cudzincom spĺňajúcim určité investičné kritériá. Medzi ekonomické priority Kirgizska patrí zabezpečenie prístupu k vode, reforma taríf za elektrinu, zvýšenie energetickej efektívnosti a posilnenie konkurencieschopnosti kľúčových odvetví ako poľnohospodárstvo a výroba.⁵¹

Rovnako ako v Kazachstane, remitencie zohrávajú v kirgizskej ekonomike významnú úlohu. V roku 2024 dosiahol hrubý prílev remitencií od jednotlivcov do Kirgizska hodnotu 3 miliardy amerických dolárov, čo predstavuje nárast o 10,5 % oproti roku 2023. Naopak, hrubý odlev remitencií z Kirgizska za rovnaké obdobie dosiahol 445,8 miliónov USD, čo znamená pokles o 20,6 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom.⁵² Čistý prílev remitencií tak v roku 2024 predstavoval 2,5 miliardy USD, čo je nárast o 18,6 % oproti roku 2023. Výrazná väčšina transferov prišla z Ruska, odkiaľ bolo prevedených 2,8 miliardy USD. Podobne remitencie z Kirgizska smerovali predovšetkým do Ruska, a to 371,2 miliónov USD, čo predstavuje 83% celkového hrubého odlevu.⁵³

3.1.3 Tadžická republika

Veľmi hornatá krajina Strednej Ázie. S rozlohou 143 100 kilometrov štvorcových je najmenšia z regiónu Strednej Ázie. Demograficky mal Tadžikistan k januáru 2024 10,3 milióna obyvateľov, pričom je tvorená pestrým etnickým zložením. Väčšinu populácie tvoria Tadžikovia, významnú menšinu Uzbekovia a menšie skupiny ďalšie etniká.⁵⁴

Hospodárstvo Tadžikistanu patrí medzi najslabšie v post sovietskom priestore. V roku 2023 dosiahlo nominálne HDP 11,13 miliardy USD, pričom HDP na obyvateľa v

⁵¹ European Bank for Reconstruction and Development. Kyrgyz Republic Country Strategy 2024-2029. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/country-strategies/kyrgyz-republic/EBRD-Latest-Kyrgyz-Republic-Strategy.pdf

⁵² XINHUA. Kyrgyzstan sees rise in remittance in 2024. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://english.news.cn/20250305/03125f39fc0c4fef8077c400d7e3d649/c.html>

⁵³ KABAR. Inflow of remittances to Kyrgyzstan in 2024 amounts to \$3 bln. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://en.kabar.kg/news/inflow-of-remittances-to-kyrgyzstan-in-2024-amounts-to-3-bln/>

⁵⁴ Zemepis24. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.zemepis24.cz/staty/tadzikistan>

parite kúpnej sily prekročil 6600 USD.⁵⁵ Napriek nízkej základni krajina v posledných rokoch vykazuje rýchly hospodársky rast. V roku 2023 dosiahol rast 7,1 % a podľa prognóz Európskej banky pre obnovu a rozvoj sa očakáva rast na úrovni 8 % v roku 2024, čo je najvyššia hodnota v rámci Strednej Ázie.⁵⁶ Tento rast je však sprevádzaný relatívne nízkou infláciou. Hlavným odvetvím hospodárstva je poľnohospodárstvo, ktoré je však limitované tým, že len 5–6 % pôdy je úrodnej, pričom najdôležitejšou plodinou je bavlna. Priemysel je slabo rozvinutý, dominuje ťažba rúd a výroba hliníka, pričom kľúčové podniky zostávajú vo vlastníctve štátu.⁵⁷

Ekonomika Tadžikistanu je veľmi citlivá na vonkajšie šoky, najmä na vývoj v Ruskej federácii, ktorá je hlavným cieľom pracovnej migrácie. Prijaté remitencie tvoria kľúčový pilier ekonomiky. V roku 2024 predstavovali viac ako 45 % HDP krajiny, čo Tadžikistan radí medzi najviac závislé štáty na remitenciách na svete.⁵⁸ Príjmy z remitencií výrazne ovplyvňujú životnú úroveň domácností a sú dôležité najmä pre vidiecke oblasti, kde je zamestnanosť nižšia a príjmy z poľnohospodárstva často nestačia na pokrytie potrieb rodín.

Aj keď Tadžikistan za rok 2010 dosiahol vysokú mieru gramotnosti na úrovni 99,7 %, ⁵⁹ kvalita a relevantnosť vzdelávania zostáva slabinou, ktorá priamo ovplyvňuje hospodársky rozvoj krajiny. Nedostatočné prepojenie vzdelávania s potrebami trhu práce vedie k prebytku nekvalifikovanej pracovnej sily a núti mnoho mladých ľudí hľadať zamestnanie v zahraničí. Vláda sa preto snaží o reformy, ktoré by zvýšili kvalitu

⁵⁵ BusinessINFO.cz. Tadžikistán. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online:

<https://www.businessinfo.cz/navody/tadzikistan-souhrnna-teritorialni-informace/2/>

⁵⁶ Velvyslanectví České republiky v Taškentu. EBRD předpovídá nejsilnější růst HDP ve Střední Asii. (2023). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online:

https://mzv.gov.cz/tashkent/cz/uz/ebrd_centralasia_economicgrowth.html

⁵⁷ Velvyslanectvo Slovenskej republiky v Uzbekistane. Ekonomická informácia o teritóriu. Tadžická republika. (2022). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://mzv.sk/documents/10182/11494508/Tadzikistan-ekonomicke-informacie-o-teritoriu.pdf/5b098f90-e7f8-9d34-94cf-02451f8fcf95>

⁵⁸ In 2024, remittance flows to low- and middle-income countries are expected to reach \$685 billion, larger than FDI and ODA combined (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online:

<https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/in-2024--remittance-flows-to-low--and-middle-income-countries-ar>

⁵⁹ Macrotrends. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/TJK/tajikistan/literacy-rate>

vzdelávania, jeho dostupnosť a prispeli k lepšiemu využitiu ľudského potenciálu v domácej ekonomike

Vláda Tadžikistanu sa usiluje o ekonomické reformy a diverzifikáciu hospodárstva, avšak tempo privatizácie a demonopolizácie je pomalé a kľúčové podniky ostávajú pod kontrolou štátu. Medzi dlhodobé výzvy patrí taktiež zraniteľnosť voči klimatickým zmenám, vysoký zahraničný dlh a slabá verejná správa. Národná rozvojová stratégia si kladie za cieľ do roku 2030 zvýšiť domáce príjmy až 3,5-násobne a znížiť chudobu o polovicu, no krajina zostáva zraniteľná voči vonkajším šokom a prírodným katastrofám.⁶⁰

3.1.4 *Turkménsko*

Krajina na brehu Kaspického mora, je bohatá na prírodné zdroje a má približne 6,4 milióna obyvateľov. Od získania nezávislosti od Sovietskeho zväzu v roku 1991 zostáva jedným z najuzavretejších a najautoritárskych štátov sveta, pričom politický systém dominuje rodina Berdimuhamedovcov.

V januári 2023 došlo k významnej zmene domácej politiky, kedy Gurbanguly Berdimuhamedov bol vymenovaný za „Národného lídra Turkménov“.⁶¹ V praxi sa Turkménsko priblížilo ešte viac k absolútnej monarchii. Jednokomorový Mejlis slúži ako legislatívna zložka moci, avšak je považovaný len ako formálny orgán, keďže všetky registrované strany v krajine podporujú vládnu rodinu.⁶² Voľby sú pravidelne kritizované medzinárodnými pozorovateľmi za absenciu súťaže a nedodržiavanie demokratických štandardov.⁶³

Ekonomika Turkménska je silne závislá od rozsiahlych zásob zemného plynu, ktoré tvoria základ vládnych príjmov aj exportu. Oficiálne odhady uvádzajú nominálne HDP na

⁶⁰ Idib. 37

⁶¹ Pannier, Bruce. A very Turkmen Coup. (2023). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.intellinews.com/pannier-a-very-turkmen-coup-268157/>

⁶² Intellinews. Turkmenistan votes for a new 'rubber-stamp' parliament. (2018) [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.intellinews.com/turkmenistan-votes-for-a-new-rubber-stamp-parliament-138871/>

⁶³ OSCE, Office for Democratic Institutions and Human Rights. Turkmenistan Parliamentary Elections 25. March 2018, Final Report. (2018). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.osce.org/files/f/documents/2/8/382915_0.pdf

úrovni 81,9 miliardy USD v roku 2024, pričom alternatívne výpočty podľa parity kúpnej sily (PPP) hovoria až o 133 miliardách USD.⁶⁴ Reálny rast HDP má podľa prognóz Európskej banky pre obnovu a rozvoj zostať robustný, pričom na roky 2025 a 2026 sa očakáva expanzia o 6,3 %, podporená pokračujúcimi investíciami do energetiky, infraštruktúry, poľnohospodárstva a potravinárstva.⁶⁵ Medzinárodný menový fond je v odhadoch opatrnejší: predpokladá rast HDP na úrovni 2,3 % v rokoch 2024 a 2025.⁶⁶

Na rozdiel od iných krajín Strednej Ázie hrajú remitencie v ekonomike Turkménska zanedbateľnú rolu. Podľa údajov Svetovej banky boli prílevy remitencií v roku 2023 prakticky nulové⁶⁷ a historicky predstavujú zanedbateľný podiel na HDP.⁶⁸ Napriek tomu je pracovná migrácia významným sociálnym fenoménom, spôsobeným dlhodobou ekonomickou stagnáciou a obmedzenými domácimi príležitosťami. Väčšina turkménskych pracovných migrantov smeruje do Turecka, kam ich lákajú jazykové a kultúrne väzby, pričom Rusko, Irán a krajiny Perzského zálivu sú ďalšími cieľmi.

V rokoch 2008 až 2018 sa odhaduje, že krajinu opustilo takmer 2 milióny Turkménov, prevažne za prácou do zahraničia.⁶⁹ Nedávne zmeny v politike, ako zavedenie vízovej povinnosti pre Turkménov v Turecku a sprísnenie migračných kontrol, presmerovali časť pracovných tokov do Ruska, hoci počet Turkménov vracajúcich sa z Ruska sa v dôsledku sprísnených pravidiel a deportácií tiež zvýšil.⁷⁰ Hoci remitencie nie sú

⁶⁴ World Economics. 2024 and 2025 World Economics estimate for GDP PPP. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.worldeconomics.com/GDP/Turkmenistan.aspx>

⁶⁵ Bakiyev, Aman. EBRD updates outlook on Turkmenistan's GDP growth in 2025-26. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://en.trend.az/business/4012385.html>

⁶⁶ International Monetary Fund. IMF Staff Completes 2024 Article IV Mission to Turkmenistan. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/04/15/pr24118-turkmenistan-imf-staff-completes-2024-article-iv-mission>

⁶⁷ Trading Economics. Turkmenistan – Worker's Remittances And Compensation Of Employees, Received. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://tradingeconomics.com/turkmenistan/workers-remittances-and-compensation-of-employees-received-us-dollar-wb-data.html>

⁶⁸ Trading Economics. Turkmenistan – Remittance Inflows To GDP. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://tradingeconomics.com/turkmenistan/remittance-inflows-to-gdp-percent-wb-data.html>

⁶⁹ Integral Human Development. Country Profile – Turkmenistan. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://migrants-refugees.va/country-profile/turkmenistan/>

⁷⁰ Prague Process. Turkmenistan. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.pragueprocess.eu/en/countries/918-turkmenistan>

významným ekonomickým faktorom, pracovná migrácia odráža pretrvávajúce ekonomické problémy a nedostatok príležitostí v krajine.

3.1.5 *Uzbekistan*

Najľudnatejšia krajina Strednej Ázie, sa od začiatku rozsiahlej reformnej agendy v roku 2017 zaradil medzi najrýchlejšie rastúce ekonomiky regiónu. Vďaka bohatstvu prírodných a ľudských zdrojov a strategickej polohe na historických obchodných trasách Uzbekistan uprednostňuje ekonomickú modernizáciu a globálnu integráciu.

Ekonomika Uzbekistanu v posledných rokoch preukazuje pozoruhodnú odolnosť a dynamiku. V roku 2023 reálny HDP vzrástol o 6 % a rast sa v prvej polovici roka 2024 zrýchlil na 6,5 %, čím Uzbekistan prekonal väčšinu regionálnych susedov.⁷¹ Svetová banka,⁷² Medzinárodný menový fond⁷³ a Európska banka pre obnovu a rozvoj⁷⁴ predpovedajú silný rast aj v strednodobom horizonte, pričom HDP by mal v rokoch 2024 a 2025 narásť o 6 %.⁷⁵ Tento výkon je podporený silnou súkromnou spotrebou, vysokou úrovňou investícií a rýchlo rastúcim sektorom služieb.

Reformná agenda Uzbekistanu zahŕňa zosúladenie vnútornej legislatívy so štandardmi Svetovej obchodnej organizácie, zrušenie exkluzívnych práv pre vybrané podniky a obmedzenie neefektívnych dotácií a colných výhod. Krajina zároveň modernizuje infraštruktúru, zlepšuje investičné prostredie a diverzifikuje exportné trhy.⁷⁶

⁷¹ Interfax. World Bank raises Uzbekistan's GDP growth forecast for 2024 to 6%. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.interfax.com/newsroom/top-stories/106762/>

⁷² World Bank . UZBEKISTAN. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099955110162441849/pdf/IDU131098f1e1008414b7b199841fe2ed7e561a5.pdf>

⁷³ Interfax. IMF raises economic growth forecast for Uzbekistan to over 5.5%/year in 2024-2025. (2024) [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://interfax.com/newsroom/top-stories/106231/>

⁷⁴ UZ DAILY. Uzbekistan's GDP to grow by 6% in 2025, says EBRD. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.uzdaily.uz/en/uzbekistans-gdp-to-grow-by-6-in-2025-says-ebrd/>

⁷⁵ Ibid. 51

⁷⁶ European Bank for Reconstruction and Development. Uzbekistan Transition Report 2024-25. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/transition-report-archive/transition-report-2024/country-assessments-2023-24/central-asia/Transition-Report-2024-25-Uzbekistan.pdf

Remitencie sú základným pilierom ekonomiky a sociálnej stability Uzbekistanu. V roku 2023 dosiahli príjmy z remitencií 16,1 miliardy USD, čo predstavuje 17,8 % HDP, čím sa Uzbekistan zaradil medzi desať najväčších príjemcov remitencií na svete podľa podielu na HDP.⁷⁷ Remitencie sú kľúčovým zdrojom príjmov domácností, podporujú spotrebu, investície a znižovanie chudoby. Podľa Svetovej banky by bez remitencií miera chudoby v Uzbekistane mohla vzrásť z 9,6 % na 16,8 %.⁷⁸

Rusko zostáva hlavnou destináciou pre uzbeckých pracovných migrantov, no jeho podiel na celkových remitenciách postupne klesá, z 87 % v roku 2022 na 78 % v roku 2023 a ďalej na 68 % začiatkom roka 2024. Svetová banka za dôvod uvádza diverzifikáciu migračných tokov smerom do Kazachstanu, Južnej Kórey, Nemecka a ďalších krajín.⁷⁹ Uzbeká vláda takisto spustila nové iniciatívy na podporu pracovných migrantov v zahraničí, vrátane dotácií na odborné a jazykové certifikáty, pomoc s vybavovaním víz a právnu pomoc. Dohody s európskymi krajinami, ako Nemecko a Lotyšsko, majú ďalej diverzifikovať migračné destinácie a znížiť závislosť od Ruska.

Prílev remitencií je nielen kľúčový pre blahobyt domácností, ale má aj makroekonomické dôsledky. Ovplyvňuje bežný účet, stabilitu výmenného kurzu a menovú politiku.⁸⁰ V prvom štvrtroku 2024 vzrástli remitencie medziročne o 8,6 % a dosiahli 2,5 miliardy USD. Dôraz vlády na podporu a vzdelávanie pracovných migrantov, ako aj na uľahčenie ich reintegrácie po návrate, odráža centrálnu úlohu migrácie v rozvojovej stratégii Uzbekistanu.

⁷⁷ Global Forum on Remittances, Investment and Development. REMIT PRIME – Uzbekistan (2023). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://gfrid.org/wp-content/uploads/2023/04/REMIT-PRIME-Uzbekistan_HansBoon_ENG.pdf

⁷⁸ KUN.UZ. Without remittances, Uzbekistan's poverty rate could nearly double – World Bank. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://kun.uz/en/news/2025/03/07/without-remittances-uzbekistans-poverty-rate-could-nearly-double-world-bank>

⁷⁹ Gazeta.uz. Remittances to Uzbekistan increase, Russia's share decrease, says Central Bank. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.gazeta.uz/en/2024/04/25/remittances/>

⁸⁰ International Monetary Fund. IMF Executive Board Concludes 2024 Article IV Consultation with the Republic of Uzbekistan. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/06/26/pr24240-uzbekistan-imf-exec-board-concludes-2024-article-iv-consult>

3.2 Výsledky práce a dosiahnutie zistenia

Hlavným cieľom bolo rozobrať, akú úlohu zohrávajú remitencie v hospodárstve jednotlivých krajín Strednej Ázie. Autor zisťoval aké sú ich štrukturálne rozdiely a aké výzvy a reformy jednotlivé krajiny riešia.

V prípade Kazachstanu sa zistila jeho dominantná pozícia najväčšej a najvyspelejšej ekonomiky v regióne, ktorá je silne závislá od nerastných surovín, no zároveň sa snaží diverzifikovať hospodárstvo smerom k poľnohospodárstvu a službám. Remitencie tu majú dvojitú úlohu. Kazachstan je nielen príjemcom, ale aj významným odosielateľom remitencií, čo odráža jeho postavenie v regionálnej migrácii pracovnej sily.

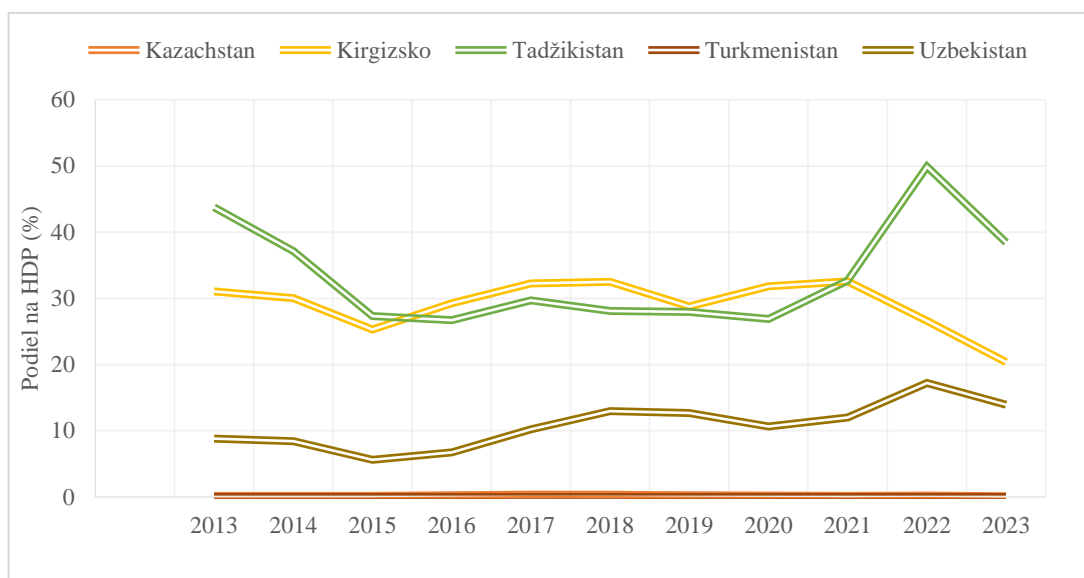
Kirgizsko je charakterizované ako hornatá krajina s rastúcou ekonomikou, kde remitencie tvoria významnú časť príjmov domácností a majú priamy vplyv na spotrebu a ekonomický rast. Autor zdôrazňuje implementáciu ekonomických reforiem, ktoré majú za cieľ zlepšiť investičné prostredie a zvýšiť konkurencieschopnosť krajiny, pričom významnú úlohu zohrávajú aj prílevy zahraničného kapitálu a investícií.

Tadžikistan je podľa textu jednou z najchudobnejších krajín regiónu, kde remitencie predstavujú viac ako 45 % HDP a sú kľúčovým pilierom ekonomiky aj sociálnej stability. Hospodárstvo je veľmi citlivé na vonkajšie šoky, najmä na vývoj v Rusku, ktoré je hlavnou destináciou pre tadžických migrantov. Autor upozorňuje aj na slabiny v oblasti vzdelávania a potrebu štrukturálnych reforiem.

Turkménsko je prezentované ako krajina s autoritárskym režimom a silnou závislosťou na exporte zemného plynu. Remitencie tu na rozdiel od ostatných krajín regiónu nehrajú významnú úlohu, no pracovná migrácia je stále rozšírená, čo odráža ekonomické problémy a nedostatok domácich príležitostí.

Uzbekistan je najľudnatejšou krajinou regiónu a v posledných rokoch patrí medzi najrýchlejšie rastúce ekonomiky vďaka rozsiahlym reformám, modernizácii a diverzifikácii hospodárstva. Remitencie sú tu dôležitým zdrojom príjmov a významne prispievajú k znižovaniu chudoby. Uzbecká vláda aktívne podporuje pracovnú migráciu a diverzifikuje destinácie migrantov, čím znižuje závislosť od Ruska.

Graf 1: Vývoj podielu prijatých remitencií na HDP krajín Strednej Ázie

Prameň: WORLD BANK GROUP. Personal remittances, received (% of GDP) - Kazakhstan, Kyrgyz Republic, Tajikistan, Turkmenistan, Uzbekistan.

Tabuľka 2: Podielu prijatých remitencií na HDP krajín Strednej Ázie

	Kazachstan	Kirgizsko	Tadžikistan	Turkmenistan	Uzbekistan
2017	0,34%	32,27%	29,68%	0%	10,23%
2018	0,34%	32,51%	28,12%	0%	12,96%
2019	0,28%	28,79%	27,97%	0%	12,70%
2020	0,22%	31,81%	26,88%	0%	10,66%
2021	0,16%	32,56%	32,69%	0%	11,99%
2022	0,21%	26,58%	49,90%	0%	17,22%
2023	0,12%	20,38%	38,42%	0%	13,95%

Prameň: WORLD BANK GROUP. Personal remittances, received (% of GDP) - Kazakhstan, Kyrgyz Republic, Tajikistan, Turkmenistan, Uzbekistan.

Záver

Autor v práci poskytol komplexný prehľad o ekonomickej situácii krajín Strednej Ázie so zameraním na úlohu remitencií, pričom zohľadnila ich štrukturálne rozdiely, reformné snahy aj špecifiká jednotlivých ekonomík.

Remitencie sa v regióne ukázali ako kľúčový ekonomický fenomén s výrazne odlišnou úlohou v jednotlivých štátoch. V Kazachstane majú remitencie dvojité charakter. Krajina je významným odosielateľom aj príjemcom, čo odráža jej pozíciu v rámci regionálnej migrácie pracovnej sily. V Kirgizsku a Tadžikistane predstavujú remitencie zásadný pilier ekonomiky, keďže tvoria významnú časť HDP a priamo ovplyvňujú životnú úroveň domácností, spotrebu a ekonomický rast. Uzbekistan, najľudnatejšia krajina regiónu, využíva remitencie ako jeden z nástrojov na znižovanie chudoby a podporu rozvoja, pričom vláda aktívne diverzifikuje migračné destinácie a podporuje pracovnú migráciu. Naopak, v Turkménsku je význam remitencií zanedbateľný, hoci pracovná migrácia je rozšírená v dôsledku obmedzených domácich príležitostí.

Autor takisto poukázal na významné rozdiely medzi v politických a reformných snahách krajín. Kazachstan a Uzbekistan sa usilujú o modernizáciu a diverzifikáciu hospodárstva. Kirgizsko a Tadžikistan čelia výzvam v oblasti vzdelávania, infraštruktúry a závislosti od externých príjmov. Turkménsko zostáva uzavretou ekonomikou s autoritárskym režimom a silnou orientáciou na export surovín.

Vo vzťahu k cieľom práce možno zhrnúť, že remitencie v Strednej Ázii zohrávajú nielen ekonomickú, ale aj sociálnu a politickú úlohu. Sú dôležitým stabilizačným faktorom, prispievajú k znižovaniu chudoby, stimulujú spotrebu a investície, no súčasne vytvárajú aj nové výzvy v podobe závislosti na externých príjmoch a zraniteľnosti voči vývoju v krajinách, kam smeruje pracovná migrácia. Výsledky práce zároveň potvrdzujú, že ďalší rozvoj regiónu bude závisieť od schopnosti jednotlivých krajín realizovať štrukturálne reformy, diverzifikovať ekonomiku a prípadne v možných snahách o vnútroregionálnu integráciu.

Zoznam použitej literatúry

BUENO, Xiana - PRIETO-ROSAS, Victoria. Migration Theories. (2019). [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.migrationinstitute.org/publications/migration-and-development-a-theoretical-perspective/>

DE HAAS, Hein. Migration and development – A theoretical perspective. (2008). [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.migrationinstitute.org/publications/migration-and-development-a-theoretical-perspective/>

DE SHERBININ, Alex. GRACE, Kathryn. MCDERMID, Sonali. VAN DER GEEST, Kees. PUMA, Michael J. BELL, Andrew. Migration Theory in Climate Mobility Research. (2022). Frontier. [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.frontiersin.org/journals/climate/articles/10.3389/fclim.2022.882343/full>

Čerňanská, Barbara. (2018) Teorie push-pull vlivů na migraci. [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>

Bruzzone, Mario. (2020) [cit. 2025-04-25]. Dostupné online: <https://refugees.org/wp-content/uploads/2020/12/7.27.20-Policy-Brief.pdf>

FULLENKAMP, Connel. COSIMANO, Thomas F. GAPEN, Michael T. CHAMI, Ralph. MONTIEL, Peter J. BARAJAS, Adolfo. (2008). Macroeconomic Consequences of Remittances. International Monetary Fund. ISBN 9781589067011. Dostupné online: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781589067011/ch04.xml>

Piracha, Matloob. Saraogi, Amrita. (2011) Motivation for Remittances: Evidence from Moldova. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.kent.ac.uk/economics/repec/1101.pdf>

Rapoport, Hillel. Docquier, Frédéric. (2005) The Economics of Migrant? Remittances. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/21307/1/dp1531.pdf>

PEREZ-SAIZ, Hector. DRIDI, Jemma. GURSOY, Tunc. BARI, Mounir. (2019). The Impact of Remittances on Economic Activity: The Importance of Sectoral Linkages. International Monetary Fund. ISBN 9781498324489. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2019/175/article-A001-en.xml>

Francois, John Nana. Nazneen, Ahmad. Keinsley, Andrew. Nti-Addae, Akwasi. (2022) Remittances Increase GDP with Potential Differential Impacts Across Countries. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/remittances-increase-gdp-potential-differential-impacts-across-countries>

Acosta, Pablo A. Lartey, Emmanuel K. K. Mandelman, Federico S. (2009). Remittances and the Dutch disease. [cit. 2025-04-21]. Dostupné online: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/70606/1/572362153.pdf>

The World Factbook, CIA. [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/natural-resources/>

CUMMINGS, Sally N. (2012). Understanding Central Asia: Politics and Contested Transformations. Routledge. ISBN 9780203403143.

Rosenberg, Matt. (2019). Why Is The Aral Sea Shrinking. [cit. 2025-04-23] Dostupné online: <https://www.thoughtco.com/is-the-aral-sea-shrinking-1434959>

BATASHVILI, David. Russia's Military Position In Central Asia. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://gfsis.org/wp-content/uploads/2025/04/Russias-Military-Position-in-Central-Asia.pdf>

SpecialEurasia OSINT Unit. Analysis of the CSTO in Central Asia: Perspectives and Challenges. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.specialeurasia.com/2025/02/20/csto-central-asia-report/>

Ubaydullaeva, Dilnoza. The new Great Game. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://novayagazeta.eu/articles/2025/04/09/the-new-great-game-en>

Ubaydullaeva, Dilnoza. Russia and China both want influence over Central Asia. Could it rupture their friendship?. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://theconversation.com/russia-and-china-both-want-influence-over-central-asia-could-it-rupture-their-friendship-251023>

Aydinly, Asif. Russia Expands Energy Footprint in Kazakhstan. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://caspianpost.com/analytics/russia-expands-energy-footprint-in-kazakhstan>

Eurasianet. China enhances position as Central Asia's economic overlord. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://eurasianet.org/china-enhances-position-as-central-asias-economic-overlord>

AMINJOV, Farkhod et al. BRI in Central Asia: Overview of Chinese Projects. (2019). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: https://osce-academy.net/upload/file/20_BRI_in_Central_Asia.pdf

KHOLMATOVA, Nozima. The great game: the great power rivalry for dominance in Central Asia. (2024). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://thesecuritydistillery.org/all-articles/the-great-game-the-great-power-rivalry-for-dominance-in-central-asia>

Kaleji, Vali. China's Debt-Trap Diplomacy in Central Asia. (2024). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13823-chinas-debt-trap-diplomacy-in-central-asia.html>

Teekah, Ethan. Shanghai Cooperation Organization. (2025). [cit. 2025-04-23]. Dostupné online: <https://www.britannica.com/topic/Shanghai-Cooperation-Organization>

Wani, Ayjaz. Charting the Future of EU-Central Asia Relations. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://www.orfonline.org/expert-speak/charting-the-future-of-eu-central-asia-relations>

Európska rada. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-central-asia-trade/>

Eurasianet. US shows interest in bolstering ties with Central Asian states. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://eurasianet.org/us-shows-interest-in-bolstering-ties-with-central-asian-states>

Murtazashvili, Jeniffer B. Umarov, Temur. Nobody's Backyard: A Confident Central Asia. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://carnegieendowment.org/research/2024/09/nobodys-backyard-a-confident-central-asia?lang=en>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, Republic of Kazakhstan, IMF Country Report No.25/30. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2025/English/1kazea2025001-print-pdf.ashx?>

Khalilov, Vugar. Azerbaijan's remittances to Kazakhstan totaled \$8.58 million in 2024. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://caliber.az/en/post/azerbaijan-s-remittances-to-kazakhstan-totaled-8-58-million-in-2024>

Neznámy autor. Kazakhstan's remittance trends: Uzbekistan leads as top destination in 2024. (2025). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://daryo.uz/en/2025/01/15/kazakhstans-remittance-trends-uzbekistan-leads-as-top-destination-in-2024>

TRADING ECONOMICS. Kyrgyzstan GDP. [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://tradingeconomics.com/kyrgyzstan/gdp>

Temirgaliyeva, Arailym. IMF improves forecast for Kyrgyzstan's GDP. (2024). [cit. 2025-04-28]. Dostupné online: <https://qazinform.com/news/imf-improves-forecast-for-kyrgyzstans-gdp-e9aac4>

European Bank for Reconstruction and Development. Kyrgyz Republic, Transition Report 2024-25. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/transition-report-archive/transition-report-2024/country-assessments-2023-24/central-asia/Transition-Report-2024-25-Kyrgyz-Republic.pdf

European Bank for Reconstruction and Development. Kyrgyz Republic Country Strategy 2024-2029. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/country-strategies/kyrgyz-republic/EBRD-Latest-Kyrgyz-Republic-Strategy.pdf

XINHUA. Kyrgyzstan sees rise in remittance in 2024. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://english.news.cn/20250305/03125f39fc0c4fef8077c400d7e3d649/c.html>

KABAR. Inflow of remittances to Kyrgyzstan in 2024 amounts to \$3 bln. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://en.kabar.kg/news/inflow-of-remittances-to-kyrgyzstan-in-2024-amounts-to-3-blm/>

Zemepis24. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.zemepis24.cz/staty/tadzikistan>

BusinessINFO.cz. Tadžikistán. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.businessinfo.cz/navody/tadzikistan-souhrnna-teritorialni-informace/2/>

Velvyslanectví České republiky v Taškentu. EBRD předpovídá nejsilnější růst HDP ve Střední Asii. (2023). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://mzv.gov.cz/tashkent/cz/uz/ebrd_centralasia_economicgrowth.html

Velvyslanectvo Slovenskej republiky v Uzbekistane. Ekonomická informácia o teritóriu. Tadžická republika. (2022). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://mzv.sk/documents/10182/11494508/Tadzikistan-ekonomicke-informacie-o-teritoriu.pdf/5b098f90-e7f8-9d34-94cf-02451f8fcf95>

In 2024, remittance flows to low- and middle-income countries are expected to reach \$685 billion, larger than FDI and ODA combined (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/in-2024--remittance-flows-to-low--and-middle-income-countries-ar>

Macrotrends. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/TJK/tajikistan/literacy-rate>

Pannier, Bruce. A very Turkmen Coup. (2023). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.intellinews.com/pannier-a-very-turkmen-coup-268157/>

Intellinews. Turkmenistan votes for a new ‘rubber-stamp’ parliament. (2018) [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.intellinews.com/turkmenistan-votes-for-a-new-rubber-stamp-parliament-138871/>

OSCE, Office for Democratic Institutions and Human Rights. Turkmenistan Parliamentary Elections 25. March 2018, Final Report. (2018). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.osce.org/files/f/documents/2/8/382915_0.pdf

World Economics. 2024 and 2025 World Economics estimate for GDP PPP. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.worlddeconomics.com/GDP/Turkmenistan.aspx>

Bakiyev, Aman. EBRD updates outlook on Turkmenistan’s GDP growth in 2025-26. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://en.trend.az/business/4012385.html>

International Monetary Fund. IMF Staff Completes 2024 Article IV Mission to Turkmenistan. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/04/15/pr24118-turkmenistan-imf-staff-completes-2024-article-iv-mission>

Trading Economics. Turkmenistan – Worker’s Remittances And Compensation Of Employees, Received. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://tradingeconomics.com/turkmenistan/workers-remittances-and-compensation-of-employees-received-us-dollar-wb-data.html>

Trading Economics. Turkmenistan – Remittance Inflows To GDP. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://tradingeconomics.com/turkmenistan/remittance-inflows-to-gdp-percent-wb-data.html>

Integral Human Development. Country Profile – Turkmenistan. [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://migrants-refugees.va/country-profile/turkmenistan/>

Prague Process. Turkmenistan. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.pragueprocess.eu/en/countries/918-turkmenistan>

Interfax. World Bank raises Uzbekistan’s GDP growth forecast for 2024 to 6%. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.interfax.com/newsroom/top-stories/106762/>

World Bank . UZBEKISTAN. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099955110162441849/pdf/IDU131098f1e1008414b7b199841fe2ed7e561a5.pdf>

Interfax. IMF raises economic growth forecast for Uzbekistan to over 5.5%/year in 2024-2025. (2024) [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://interfax.com/newsroom/top-stories/106231/>

UZ DAILY. Uzbekistan's GDP to grow by 6% in 2025, says EBRD. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.uzdaily.uz/en/uzbekistans-gdp-to-grow-by-6-in-2025-says-ebrd/>

European Bank for Reconstruction and Development. Uzbekistan Transition Report 2024-25. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://www.ebrd.com/content/dam/ebrd_dxp/assets/pdfs/office-of-the-chief-economist/transition-report-archive/transition-report-2024/country-assessments-2023-24/central-asia/Transition-Report-2024-25-Uzbekistan.pdf

Global Forum on Remittances, Investment and Development. REMIT PRIME – Uzbekistan (2023). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: https://gfrid.org/wp-content/uploads/2023/04/REMIT-PRIME-Uzbekistan_HansBoon_ENG.pdf

KUN.UZ. Without remittances, Uzbekistan's poverty rate could nearly double – World Bank. (2025). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://kun.uz/en/news/2025/03/07/without-remittances-uzbekistans-poverty-rate-could-nearly-double-world-bank>

Gazeta.uz. Remittances to Uzbekistan increase, Russia's share decrease, says Central Bank. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.gazeta.uz/en/2024/04/25/remittances/>

International Monetary Fund. IMF Executive Board Concludes 2024 Article IV Consultation with the Republic of Uzbekistan. (2024). [cit. 2025-04-29]. Dostupné online: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/06/26/pr24240-uzbekistan-imf-exec-board-concludes-2024-article-iv-consult>